

novano universiteto stopi v djansko zvezo književne vzajemnosti ter njeni knjižnici pošilja svoje knjige. (Odbor soglasno pritrdi.)

Tretji snopič slovenskega atlanta (Afrika, Avstralija in evropska Rusija) je došel in se razposlal ljubljanskim udom; — vnanjim jame razpošiljati se s knjigama „rastlinstvo“ in „živalstvo“, ki ste tudi že dovršeni, a do danes ne še došli v Ljubljano.

Ozir ravno omenjenih knjig naj sl. odbor sprejame vest, da smo po 1 odtisek vsake knjige 26. junija predložili c. kr. deželnemu šolskemu svetu kranjskemu ter prosili, naj bi blagovolil tudi ta natis imenovanih knjig vis. c. kr. ministerstvu za uk priporočiti, da ju postavi med iste knjige, ki se smejo rabiti v nižih razredih gimnazij, realnih gimnazij in realk s slovenskim učnim jezikom. —

Po prebranem tem poročilu predsednik vpraša, ali želi kdo kaj opomniti o tem poročilu? Nikdo se ne oglasi.

Na to gosp. prof. J. Marn izroči prvi spis o „slovanskem narodopisu“ — slovanstvo — ter svojo in prof. Vavrū-a razsodbo o njem z nasvetom, naj se pošlje g. prof. Majciger-ju, in knjiga ne začne tiskati, dokler ne dojdejo vsi spisi prvega dela. (Odbor soglasno pritrdi.) Gosp. Lésar iz pisateljevega odpisa od 6. t. m. objavi, da je g. Raiću prevzemšemu spis o „Bolgarih“ koj po sprejeti listnici spisal, a ne še prejel odgovora, sicer pa da nikakor ne dvomi, da g. pisatelj dela na prevzetem predmetu. — Gosp. prof. Šuman pa, ki je prevzel „Slovence“, do sedaj še ni mogel dovršiti spisa, da obeta do konca meseca dognati ga.

3. O 3. točki: „naj se Matica udeleži vsesvetne dunajske razstave 1873. l. — najprej g. dr. Costa objavi povabilo deželne razstavne komisije, potem da se je odsek za izdavanje knjig razgovarjal o tej stvari in sklenil, odboru priporočati, da se omenjene razstave s svojimi knjigami udeleži Matica, kateri se hoče tudi g. P. Kozler pridružiti z vsemi natisi svojega zemljovida „slovenske dežele“. Po tem razgovoru je Matica že sicer naznanila komisiji svoje udeležbo, ker je zadnji obrok za taka oglasila stavljen do 3. julija, to oglasilo — pravi — pa nikakor še ne veže, ampak se še lahko prekliče, ako odbor danes drugače sklene.

Razprave o tem predmetu se vdeležujejo: gosp. Trstenjak, rekoč, da se Matica ne more s čem ponašati, ker smo reveži; gosp. Raić rekoč: nikar ne pošiljajmo knjig, ker bodo razsojevalci tujci, ki ne znajo slovenskega jezika, zato si ne pridobimo časti, rajši toraj domá ostanimo. Za vdeležbo pa govorijo: gg. dr. Bleiweis, dr. Pogačar, Pleteršnik, Lésar, Šolar, Marn, in sicer v tem smislu, da se ne gleda, koliko se pošlje, ampak kaj; — da tujci ne bodo presojevalci knjig slovenskih, ampak taki, ki znajo slovenski, in da se Matici ni treba bati nečasti, ker je za čas svojega obstoja že dala mnogo knjig slovstvene vrednosti na svetlo. (Odbor s 16 glasovi pritrdi odsekovemu predlogu.) (Dal. prih.)

Matična tiskarnica in pa razprava o njej v odborovi seji 9. julija.

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas (Virg.)
Srečen, kdor zna stvarém pogledat na dno.

Tako srečen sem jaz v prepiru: ali Matična tiskarnica ali pa delniška? „Narodne“ jaz ne morem nobene imenovati. To sem dokazal v poslednjem občnem zboru Matičnem, rekši, da vsaka tiskarnica je le — obrtnija in družega nič, ki le tako dolgo svoj obstanek ima, dokler ima za poštenu obstoj zadostnega dela kakoršnega koli. Temveč pa sem bil jaz primoran, v seji Matičnega odbora 9. dne t. m. prvi besede si

izprositi od g. predsednika, ker dopis iz Ljubljane v „Slov. Nar.“ 2. julija, temu listu na čelo postavljen, *) meni perfidijo podtika, da sem „zakotno zasedanje“ 14 tukajšnjih odbornikov ranžiral, z lažmi pa skuša pred sejo odborovo mamiti odbornike in druge, tako, da so mnogi bralci mi razodeli svojo nevoljo o tem spisku, in je v prijateljskem pismu g. dr. Ulaga sam potrebo izrekel, da se „spodbije oni dopis ali pa pojasni, da občinstvo ve, pri čem da je, in da Matica ne bode imela škode“.

Ko je tedaj v seji 9. julija gosp. tajnik Lésar poročilo o Matični tiskarni prebral, bila je moja dolžnost, da v splošni debati prvi poprimem besedo, pridržavši si še tudi v poznejih razpravah govoriti, in iz „Nar.“ spiskov navedem besede („zakotno zasedanje“ — „klub, ki dela po volji Bleiweis-Costa-Lésarjevi“, — tako čudno postopanje Matici na kvar itd.), ki žalijo moje poštenje, kterege si nobenemu človeku na svetu skruniti ne dam, najmanj pa dr. Vošnjaku po gori navedenem Virgilijevem citatu. Za pisarije „Slov. Nar.“ se sicer nisem nikoli zmenil, kajti od l. 1843. sem že dosto utrjen prenašati vse pušice in bombe vladnih in nevladnih, nemškutarskih in mladostlovenskih, lačnih in sitih listov, ki so na-me letele; al s tem „Narodovim“ sestavkom je druga: za pisatelja tega sestavka — naj gosp. Vošnjak reče, da ne, če more — je dr. Vošnjak sam svojo firmo priznaval rekši, „der Artikel ist von uns“. Tedaj imam jaz kot odbornik Matice z odbornikom dr. Vošnjakom besedo, in zato sem mu moral na Matičnem mestu in vpričo vseh po meni povabljenih odbornikov — odločno povedati, da moje vabílo nekterim odbornikom v razgovor 27. dne junija ni bilo zakotno, ampak očitno, pismeno, na skupnem listu (ne po skrivnih listkih vsacemu posebej), v Matično sobo, in to se mi je potrebno zdelo zato, ker sem bil jaz, ki sem stavljal v poslednjem Matičnem občnem zboru sprejeta predloga; moja skrb je toraj morala biti, da se naprava tiskarnice temeljito in od vseh strani prevdari in pretrese, predno pride v odborovo obravnavo; nihče se ni silil, nihče zavezal, naj glasuje v odboru tako ali tako. Povabljenim gospodm odbornikom moral sem priliko dati, zoper mene v odboru pričati, ako ni bilo to tako, kakor sem ravno rekel. Al nihče mi ni očital „zakotnega zasedanja“. „Na povabilu sta prva bila podpisana gg. dr. Bleiweis in Lésar; nekteri izmed povabljenih odbornikov, ki niso na tanko pogledali pisma, mislili so, da so poklicani k redni seji Matičnega odbora“ — piše dalje „Slov. Nar.“ — To je zopet laž, ktere se lahko vsak prepriča, ako gré v Matično pisarnico pogledat vabila. Jaz sem podpisal vabilo, ki sem nektore odbornike prosil na pogovor, ker so se z Blaznikovo smrtjo nekoliko spremenile okoliščine; vsi drugi in tudi predsednik so bili le vabljeni. Sicer pa menda vendar vsak odbornik vé, da dr. Costa je predsednik in da se redne seje odboro ve ne sklicujejo s pisano pôlo! — Če med povabljenimi nista bila dr. Razlag in dr. Vošnjak (o čemur se pisalec pritožuje), zgodilo se je to zato, ker dr. Razlag je bil dotičnega odseka ud, čegar mnenje mi je bilo že popolnoma znano, — dr. Vošnjakovo akcijonarsko mnenje pa mi ne veljá nič; vsaj mi on, ki tudi mene ne kliče v svoje konference, tega za zlo vzeti ne bi mogel.

Ta moj odkritosrčni govor je razdražil gg. Raića, Trstenjaka in posebno dr. J. Vošnjaka (morebiti še nektore druge), ki so me zavračali, da to, kar se v časnikih pisari, ne gré v odborovo sejo; naj jaz v „Novicah“ odgovorim, kar mi ni prav itd. Gosp. Tr-

*) Revščina tvarine „Slov. Nar.“ se kaže prav s tem, da mora za vvodne članke rabiti take dopise. Vred.

stenjak je celó odločno rekel, da odbor ni odgovoren za to, kar kak mazač piše. Jaz pa si nisem dal besede ustaviti z vihnimi ugovori, kajti dr. Vošnjak je sam — ne vprašan — trdil: „der Artikel ist von uns“, in v tem članku je moja čast žaljena; on — in še kter drug „von uns“ je odbornik, — odbor je tedaj po takem moj forum; pred njim se moram opravičiti zoper natolcevanje in laži „Narodove“. Da mi „Novice“ še tudi ostajajo za obrambo mojega poštenja, to sam dobro vem in se bom tega tudi poslužil; al če odbornik ali odborniki nimajo toliko morale v sebi, da bi odbornika ali odbornikov po krivici ne sramotili očitno po časniku, primoran sem bil, v odboru opravičiti se in po dr. Ulagovih besedah spodbiti in razjasniti oni dopis, da občinstvo vé, pri čem da je. Jaz nikdar nikoli in vsa moja leta, kar delujem za narod, nisem kakor krt rul po skrivnem, zato sem tudi vaje, brez ovinkov govoriti. Če komu moja odkritosrčnost ni po volji, naj si pomaga kakor more; jaz ostanem, kakor sem bil: odkritosrčen prijatelj prijateljem svojim, poznam pa tudi svoje nasprotnike in jim zmirom s poti hodim, naj kujejo to ali uno.

Ko sem sl. odboru brez ugovora razložil zgodovino onega razgovora, ki je dopisniku „Slov. Nar.“ „zakotno zasedanje“ bilo, prosil sem g. predsednika, naj dá po zapisniku konstatirati, da je laž, ako se pravi, da ni „Matica“ bila prva, ki je začela delati za novo tiskarnico in da „delničarji“ so bili prvi, ki so „začeli težavno trudno delovanje“.

Kaj tacega, da so kolovodji „delniške“ tiskarnice „prvi začeli težavno trudno delovanje“ — kakor se „Narodu“ piše, je — brez ozira na to, da delničarje vabiti in klicati jih na plačilo, se vendar menda ne pravi „krvav pot potiti“ — je tako velikanska laž, da ta, kdor je to pisal, je bil ali sam gluhi in slepi ali pa si je druge mislil slepe ali gluhe od 9. svečana 1. 1871., ko je bil v Matičnem odboru enoglasno sklep storjen, prositi vlado za dovoljenje Matične tiskarne, ki je bila od onega časa skoro pri vsaki odborovi seji na dnevnem redu brez „pomislikov“ in s „pomisliki“, kateri so se rodili še le potem, ko se je „delniška“ tiskarnica začela snovati, in to je bilo 4. novembra 1871. leta, ko je „Slov. Nar.“ prvič (v števil. 129) začel „bobnati“ za tako imenovano „narodno“ tiskarnico, tedaj 9 mesecev pozneje.

Kdo tedaj je bil prvi, ki je začel s tiskarnico: ali ta, ki je bil 9. svečana — ali ta, ki je bil 4. novembra? Brez onih „pomislikov“ bila bi Matica že davno lahko imela tiskarnico, ker ima že vladno dovoljenje in premoženje, — ali „delniška“ tiskarnica ima uno in to, ni mi znano. Da je vkljub vsemu temu že „v življenje stopila“, kakor „Narodov“ dopisnik trdi, je cinizem, ki se mora opirati le na to, da je „delniška“ tiskarnica kryptogam, ki živi, pa ni sledu ni tiru o njem.

Kdo tedaj je prišel drugi, da je ovire delal in jamo kopal prvemu, — leži prav očitno pred svetom.

To sem zahteval, da se konstatira v seji odborovi, da svetové, kaj je pravo, kaj pa laž.

Gosp. predsednik se pozivlja na ravnokar prebrano tajnikovo poročilo, v katerem je popisana vsa zgodovina Matične tiskarnice, in iz kterega je razvidno, da še nihče drug ni ne mislil na napravo kake tiskarnice v Ljubljani, ko je Matični odbor že podal prošnjo vladi za dovoljenje. — S tem sem bil zadovoljen.

Moj drugi glavni razlog, ki sem ga povedal gosp. Rapocu, ko je tudi pri meni koledoval, naj vzamem delnic pri akcijski tiskarnici, zakaj se je ne udeležim, je bil ta, da Blaznikova slavnoznana tiskarnica meni zadostuje v vsem popolnoma, Matici pa utegne ravno

tako vstrezati lastna tiskarnica kakor lastna društvu sv. Mohora.

Tako stojim popolnoma neodvisen od vsake špekulacije, na katero naposled vendar vsak delničar gleda, da vsaj vloženega denarja ne zgubi, in sem skozi in skozi prepričan, da narodnemu društvu Matice bilo bi gotovo na korist, ako si napravi tiskarnico, ki bi tudi tiskala zemljovide, ktere zdaj po svetu tiskati pošilja itd.

Popolnoma prost in v nobeno delniško bratovščino zapisan sem tedaj v poslednjem odboru Matičnem govoril in glasoval za to, naj si Matica napravi lastno tiskarnico, in sem temveč moral na korist Matični glasovati zato, ker je gosp. Souvan se poroka proti vsaki zgubi Matični v seji zavezal, katero poročstvo pa — na smeh velike večine pričujočih — „mladenču“ dr. Vošnjaku ni bilo po godu zato, ker je Souvan — „star“!

To se mi je očitno napadenemu potrebno zdelo, očitno povedati. Dostavljam le še to, da se nisem mogel dosti načuditi temu, kako da oni gospodje odborniki, ki so kot delničarji tiskarnice „Narodove“ — tedaj strančarji zoper Matično tiskarnico — niso mogli toliko se žrtovati parlamentarnemu običaju, da bi se bili zdržali glasovanja. Dr. J. Bleiweis.

Ogled po domovini.

Devet jezer v enem dnevu.

(Konec.)

Prvo jezero je kakih 4 do 500 korakov dolgo in široko, drugo je krajše in ožje, tretje pa še precej manjše. Kedar pride veliko vode, so vsa tri jezera skupaj zlita. Vže s Tičarice sva slišala meni neznan klice. Primož pravi, da kak Bovčan zgubljene koze išče, ker so skale tako strgane, da večkrat kaka koza noter pade in ven ne more; tudi krave ali konji si večkrat noge zlomijo. Po teh strganih skalah sva naprej skakala in prišla ob $\frac{3}{4}$ 9. uri „na lašte pri mizi“. Na kamnitem podnožju leži čez pedanj debela plošča, 8 pednjev dolga in 7 široka. Na levo stran sva pustila Bovčanske kočice „pri uti pod Gradom“, vrnivši se spet v dolino in prišla k jezeru „Močivcu pri uti“. To jezero je komaj 200 korakov dolgo, bolj ozko, čisto kakor kristal, mrzlo pa, da voda komaj 5 stopinj gorkote ima; jako dobra je za pitje, Primož mi je rekel, da to so „arčnije“. Od daleč nas gleda Bovčan „fest fant“ v cokoljah; jaz ga povabim k nama; en malo boječ pride in pové, da je kozo zgubil, ktere že dva dni išče. Zraven jezera smo vsi skup sedli in okrepčali se s klobasami in kruhom, ter pili dobro vodo „arčnijo“. Bovčan se zahvali in gré doli, jaz in Primož pa gori naprej.

Kmalu prideva do Škrvanta, studenca za kočami „pri uti“. Tukaj Savica izpod skal izvira, pa koj napravi tolikošni potok, da bi lahko gnal mlin vsaj z enim tečajem; voda bistra je tako mrzla, da jo človek komaj dvakrat srkne; ne vem, ali ima tri do štiri stopinje toplote.

Odtodi naprej je dolina polna snega, večidel od plazov z gorá, ktere na desno skor v nebó segajo. Korajžno koračiva po snegu naprej, ki je bil gotovo 10 sežnjev globok; na tem mestu — pravi Primož — je medved pred par letoma kar 10 jarcev na enkrat pomoril; dragi bralci sami lahko uganejo, da take pripovedke samotnega popotnika malo stresejo. Potovaje naprej zagleda Primož zelen hribček ter mi naznani, da zadej za njim je „Črno jezero“. In res je bilo tako; ob $\frac{3}{4}$ na 10. prišla sva tje.

Jezero to je precej veliko; na zgornjem kraji ga je nekoliko še sneg zakrival in ledene plošče s snegom